

1. Steinunni Hróbjartsdóttur 10.000 kr. ásamt 31% ársvöxtum frá 2. mars 1979 til greiðsludags.
 2. Kjörbúðinni Austurveri 26.000 ásamt 31% ársvöxtum frá 11. apríl 1979 til greiðsludags.
 3. Háaleitis Apóteki 10.000. kr.
 4. Olíufélaginu Skeljungi 25.000 kr. ásamt 31% ársvöxtum frá 11. apríl 1979 til greiðsludags.
 5. Borgar Apóteki 10.000 kr.
 6. Versluninni Faldi s/f 10.000 kr. ásamt 31% ársvöxtum frá 11. apríl 1979 til greiðsludags.
 7. Oliuverslun Íslands h/f 27.000 kr. ásamt 3% mánaðarvöxtum frá 17. apríl 1979 til greiðsludags.
 8. Sigurði P. Björnssyni 17.000 kr.
 9. Gunnari Þorbjarnarsyni 15.000 kr. ásamt 31% ársvöxtum frá 12. apríl 1979 til greiðsludags.
 10. Biðskýlinu Sogavegi 1 10.000 kr. ásamt 31% ársvöxtum frá 12. apríl 1979 til greiðsludags.
 11. Bifreiðastöð Íslands 7.000 kr.
 12. Versluninni Gosa 20.000 kr.
 13. Nesti h/f við Háaleitisbraut 20.000 kr.
- Ákærðu greiði kostnað sakarinnar in solidum.

Priðjudaginn 9. júní 1981.

Nr. 44/1979. **Kristján Guðmundsson**
 (Páll S. Pálsson hrl.)
 gegn
dánarbúi Guðmundar P. Magnússonar
 (Jón Oddsson hrl.).

Búskipti. Skuldamál.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Benedikt Sigurjónsson, Ármann Snævarr, Magnús P. Torfason, Sigurgeir Jónsson og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi áfrýjaði máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 1. mars 1979. Hann krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 22.000.00 krónur (2.200.000 gkr.) auk 3% dráttarvaxta á mánuði frá 28. júlí 1978 til greiðsludags og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda.

Guðmundur P. Magnússon dó hinn 25. apríl 1979. Tók þá dánarbúi hans við málinu samkvæmt ákvæði 2. mgr. 54. gr. laga um meðferð einkamála í héraði nr. 85/1936.

Eigi er ágreiningur um það, að Guðmundur P. Magnússon hafi í eigin nafni stofnað sparisjóðsreikning í Iðnaðarbanka Íslands h/f hinn 16. maí 1978 með innstæðu að fjárhæð 2.000.000 krónur. Eigi er heldur ágreiningur um, að til sparisjóðsinnstæðu þessarar hafi verið stofnað til þess að greiða fyrir lánveitingu bankans til áfrýjanda. Heimildarskjal fyrir sparisjóðsinnstæðu þessari afhenti Guðmundur P. Magnússon áfrýjanda síðar, en fyrir hinn 18. júlí 1978, er gengið var frá skiptagrundvelli í dánarbúi Ragnheiðar Magnúsdóttur. Áfrýjandi hefur ekki sannað, að Guðmundur P. Magnússon hafi með þessari afhendingu heimildarskjals þessa, sem áfram var skráð á nafn Guðmundar, yfirfært eignarrétt að sparisjóðsinnstæðunni til áfrýjanda.

Með þessari athugasemd og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms þykir mega staðfesta hann.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur bæjarþings Hafnarfjarðar 29. desember 1978.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var hinn 28. þ. m., hefur Kristján Guðmundsson, Melási 2, Garðakaupstað, höfðað fyrir dóminum með stefnu, birtri 30. ágúst sl., á hendur Guðmundi P. Magnússyni, Kirkjuvegi 16, Hafnarfirði, til heimtu kröfu að fjárhæð

kr. 2.200.000 auk 3% dráttarvaxta á mánuði frá 28. júlí 1978 til greiðsludags og málskostnaðar samkvæmt lágmarksgjaldskrá LMFÍ.

Af hálfu stefnda er krafist sýknu af öllum kröfum stefnanda og málskostnaðar að skaðlausu samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

II.

Hinn 12. desember 1974 andaðist í Hafnarfirði Ragnheiður Magnúsdóttir, Hellisgötu 16, Hafnarfirði. Erfingjar hennar voru eftirlifandi eiginmaður, Guðmundur Þ. Magnússon, stefndi í máli þessu, og fimm börn þeirra hjóna, þar á meðal Kristján Guðmundsson, stefnandi í máli þessu. Ekki var sótt um búsetuleyfi, og ekki var gengið frá búskiptum fyrr en hinn 28. júlí 1978, en þá mætti hjá skiptaráðanda Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður, lagði fram skriflegt umboð frá öllum erfingjum, sótti um einkaskiptaleyfi, var veitt það þegar í stað, lagði hann þá fram skipta-gerð, sem hlaut samþykki skiptaráðanda, afhenti erfðafjárskýrslu og greiddi erfðafjárskatt.

Skiptagerðin hljóðar svo:

„Ár 1978, þriðjudaginn 18. júlí, var undirbúinn skiptafundur í skrifstofu Páls S. Pálssonar, hrl., að Bergstaðastræti 14 hér í borg.

Skipta skyldi dánarbúi Ragnheiðar Magnúsdóttur, er andaðist hinn 12. 12. 1974 og félagsbúi hennar og eftirlifandi maka Guðmundar Magnússonar að Hellisgötu 16 í Hafnarfirði.

Börn hjónanna eru:

Guðbjörg Guðmundsdóttir, Hellisgötu 16, Hafnarfirði.

Sigurður Guðmundsson, Hraunbrún, Hafnarfirði.

Jón Guðmundsson, Grund í Garðabæ.

Ragnheiður Guðmundsdóttir, Hafnarfirði.

Kristján Guðmundsson, Selási 2 í Garðabæ.

Mættir eru á fundi þessum lögmennirnir Jón Oddsson og Páll S. Pálsson. Þeir hafa haldið marga fundi með erfingjum á s.l. misserum ásamt Birgi Ólafssyni, endurskoðanda, sem hefur á margvíslegan hátt aðstoðað við að finna út raunvirði eigna.

Samkomulag er orðið um það, að telja beri eignir að frádregnum skuldum dánar- og félagsbúsins alls kr. 22.000.000. Falla þá til arfs vegna Ragnheiðar heitinnar Magnúsdóttur kr. 11.000.000.

Guðmundur Magnússon hefur fallið frá að krefja til arfs eftir eiginkonu sína, þannig að arfurinn 11.000.000 skiptist á milli

barna fimm að jöfnu. Fellur þá í hlut hvers þeirra kr. 2.200.000, sem Guðmundur samþykkir að greiða í peningum nú þegar.

Ennfremur samþykkir Guðmundur að greiða þóknun samkvæmt reikningi frá lögmönnum og endurskoðanda fyrir vinnu þeirra í sambandi við skiptin.

Þá heitir Guðmundur einnig því að greiða tilskilinn erfðafjárskatt vegna barnanna allra, og skal sú fjárhæð greidd Jóni Oddssyni, hrl., sem framvísar erfðafjárskýrslu í samræmi við ofanritað til bæjarfógetans í Hafnarfirði, þannig að hægt sé að greiða erfðafjárskattinn samstundis.

Þá samþykkir Guðmundur einnig, að hvað sem líður fyrri aðstoð við börn sín, þá teljist þau nú skuldlaus við hann hvert um sig.

Lögmennirnir gengu nú frá erfðafjárskýrslu í samræmi við ofanritað. Páll hafði umboð frá Kristjáni Guðmundssyni til undirritunar fyrir hans hönd vegna brottfarar hans úr lögsagnarumdæminu, og vegna brottfarar Páls úr bænum framseldi hann umboð þetta til Jóns Oddssonar. Jón tók síðan að sér að fá umboð til undirritunar eða undirskriftar annarra erfingja undir erfðafjárskýrsluna og skiptagerð þessa, helst á morgun miðvikudaginn 19. júlí 1978.

Fleira gerðist ekki, og var fundi slitið kl. 22.00.“

Sama dag og lögmaðurinn Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður afhenti skiptagerðina og skiptum lauk, þ. e. hinn 28. júlí 1978, ritaði hann stefnanda máls þessa bréf. Þar segir lögmaðurinn, að ekillinn, Guðmundur Þ. Magnússon, hafi lagt kr. 2.000.000 inn á sparisjóðsbók í Iðnaðarbanka Íslands hinn 16. maí 1978 vegna erfingjans Kristjáns Guðmundssonar, „sbr. ávísun nr. 451406, nr. hlr. 20291, Búnaðarbanki Íslands, aðalbanki, 16. maí 1978“, eins og segir í bréfinu. Jafnframt er í bréfinu vísað til þess, að erfinginn Kristján hafi umrædda bók í höndum, og sagt, að innstæða á henni sé kr. 2.000.000 auk vaxta frá 16. maí, kr. 123.968, eða samtals kr. 2.123.968. Mismuninum á þeirri fjárhæð og arfshlutanum, kr. 2.200.000, þ. e. kr. 76.032, kveðst lögmaðurinn hafa deponerað í Landsbankann þennan sama dag, hinn 28. júlí, og fylgdi deponeringarkvittunin bréfinu. Í lok bréfsins tekur lögmaðurinn fram, að erfingjanum Kristjáni sé heimil ráðstöfun á innstæðu bókarinnar, þ. á m. vöxtum, svo og hinni deponeruðu fjárhæð. Þar með telji hann uppgjöri lokið við hann vegna greinds dánarbús. Þessu vildi erfinginn Kristján ekki una, taldi, að fjárhæð sú, sem lögð var inn á umrædda sparisjóðs-

bók, væri arfsútborguninni óviðkomandi, enda hefði við skiptin orðið samkomulag um, að gefnar yrðu eftir allar skuldir barnanna við dánarbúið. Krafðist hann þess að fá þegar arfshluta sinn samkvæmt skiptagerðinni, kr. 2.200.000, greiddan í peningum, og til heimtu þeirrar kröfu er mál þetta höfðað.

III.

Stefnandi, Kristján Guðmundsson, kom fyrir dóminn hinn 2. október 1978. Í framburði hans kemur m. a. fram, að vorið 1978 þurfti hann að fá framlengingu á láni, er hann hafði í Iðnaðarbankanum. „Það var auðsótt mál, auðvitað, framlenging á lánuinu, ef til kæmi innlegg frá einhverjum aðila í sama banka, og þar sem talið var, að farið væri að styttest í endanlegt uppgjör (á dánarbúinu), þá fór ég þess á leit við hann (stefnda Guðmund), að hann legði inná sína eigin bók, hvað hann gerði. Það var ekki með neinum kvöðum, hvorki um tíma eða á annan hátt . . . Þessa bók geymdi hann sjálfur.“

Stefndi Kristján bar enn fremur, að fáum dögum áður en gengið var frá skiptagerðinni, hefði stefndi Guðmundur svo hringt í sig og sagt: „Ég er búinn að hugsa þetta, þú færð bókina, sem ég lagði inná útaf þessu peningaláni, sem þú varst með þarna í Iðnaðarbankanum. Það eru 2 milljónir, og ég skal borga þér í peningum strax 2.2 milljónir. Með þessum úttektum og að öllu samanlögðu þá eru þetta 7 milljónir.“ (Óumdeilt er, að stefnandi skuldaði dánarbúinu 2.8 milljónir og að sú skuld fellur undir ákvæði skiptagerðarinnar um, að hvað sem líður fyrri aðstoð, þá teljist börnin skuldlaus við ekkilinn.

Stefnandi Kristján kveðst hafa beðið um umhugsunarfrest. „Það gekk ekki, hann vildi, að ég svaraði þessu endanlega, svo ég segi: Jæja, við skulum þá bara segja það, við hugsum okkur þetta uppgjör í þessari mynd . . . Þá kem ég á morgun, í hádeginu, ef mér snýst hugur, þá færð þú að heyra um það.“ Stefnandi kveðst svo hafa farið til stefnda í hádeginu daginn eftir.

„Þá er hann með bókina og lætur mig hafa hana. Hann lætur mig hafa bókina með þessum tveim milljónum í, það er þessi greiðsla, sem hann er að bjóða, síðan ætlaði hann að borga mér með ávísun, 2,2 milljónir, en segist þurfa að fara í gegnum heftið, áður en hann skrifar þessa ávísun . . . Svo ég haldi áfram þarna, þá biður hann um frest að skrifa út þessa ávísun, og ég er með kvittun til að gefa fyrir þessum greiðslum. En eins og ég segi, þá vildi hann fara ofan í sinn reikning, og það var út

af fyrir sig ekkert óeðlilegt, því að ég leit svo á, að það væri allt heiðarlegt við það, og ég hélt, að hér væri á ferðinni heilsteypur leikur, og ég sagði honum, að þetta væri allt í lagi og ég kæmi í kvöld eða í hádeginu á morgun. Ég kom ekki um kvöldið heldur í hádeginu daginn eftir og það er líklega tveimur dögum fyrir þetta uppgjör . . . Ég kom þarna daginn eftir, og þá er Guðmundur Magnússon, að sagt er, óskaplega mikið veikur. Svo ég var ekki að fárast yfir því á nokkurn hátt. Ég sagði við stúlkuna að segja honum, að ég hefði komið og ég kæmi kannski við í kvöld eða þá á morgun, sem ég og gerði, en þá var hann ekki meira veikur en það, að hann gat kallað til hinna systkinanna þá um kvöldið og fer þá að ræða um þetta uppgjör við mig og þau. Nú, það hefur þá sjálfsagt ekki passað nógu vel, því að trúlega hefur hann þá hugsað sér þetta uppgjör í þessari mynd, að þarna mundi vera til einhver jöfnun við mig, sem að þau aftur á móti voru ekki tilbúin til að fallast á eða sættast á. Ég næ ekki til Páls, því að ég ætlaði endilega, að hann vissi þetta, hvað ég hafði fallist á, en við náðum ekki saman. Síðan næ ég til Páls, og þá er hann að tala um að ljúka þessu, og ég segi já, en ég vildi ekki tala frekar um það í símanum. Þá talar hann um, að hann þurfi að fá umboðið fyrir að taka við peningunum, og við tölum um það í símanum, að ég geri það. Síðan fer ég til hans með þetta umboð, sem hljóðar upp á tvær milljónir og tvöhundruðþúsund, þá er talað um þetta þannig, að ég er búinn að fá þessar tvær milljónir, ég tók við þessari bók þremur dögum áður, síðan á ég að fá í peningum þessar tvær milljónir og tvöhundruðþúsund.“

Hið tilvitnaða umboðsskjal, sem fram hefur verið lagt í málinu, hljóðar svo:

„Ég undirritaður, Kristján Guðmundsson, gef Páli S. Pálssyni hrl. fullt umboð til þess að ljúka einkaskiptum á dánarbúi móður minnar, Ragnheiðar Magnúsdóttur, á þann hátt, að ég fái greiddar kr. 2.200.000 og teljist skuldlaus við dánarbúið.

pt. Reykjavík 19/7 '78.

Kristján Guðmundsson.

Umboð þetta framselst hérmeð Jóni Oddssyni, hrl.

Rvík, 19/7, '78.

Páll S. Pálsson.“

Stefnandi var spurður:

„Þú gefur umboðið á dskj. 13 19. 7. 1978 og samdægurs framselur Páll það, en á dskj. nr. 5, skiptagerðinni, er helst að sjá

sem þetta umboð hafi legið fyrir, þegar hún er gerð, getur þú nokkuð skýrt þetta?“

Stefnandi svaraði: „Umboðið liggur ekki fyrir þann 18. Ég er búinn að hringja til Jóns, þar sem ég næ ekki í Pál, og segja honum, að það sé samkomulag um þetta og þá liggja alltaf fyrir þessar fimm milljónir, það sé samkomulag um þetta, ég tilgreini ekki meir, annað en að það megi gera þetta upp á þessum forsendum.“

Spurning: „Minntist þú á sparisjóðsbókina við hann?“

Stefnandi svarar: „Nei, ég ætlaði ekkert að gera með þetta við Jón, ég segi honum, að það sé að verða samkomulag um þetta og ég hafi ekki náð í Pál, ég sé að reyna að ná til hans, því að Guðmundur Magnússon leggur áherslu á, að ég hafi samband þá við Jón.“

Að lokinni aðalýfirheyrslu yfir stefnanda það lögmaður stefnda, Jón Oddsson hæstaréttarlögmaður, bókað:

„Í sambandi við það, sem mættur Kristján tók fram, þá óska ég eftir, að fram komi, að þegar gengið var frá þessu máli, þá hafði Kristján Guðmundsson ekki látið mig vita um þessar 2 milljónir, sem að hann hafði í vörslu í sambandi við þessa sparisjóðsbók, og tel ég, að öllum aðilum málsins hafi verið ókunnugt um þessa greiðslu, nema þá Guðmundi og Kristjáni. Hinsvegar tjáði Guðmundur mér eftir þetta, að Kristján hefði neitað að afhenda sér þessa greiðslu til baka, sem átti að vera tryggingafé inn á bók, og óskaði hann því eftir skuldajöfnuði í þessu sambandi, sbr. dskj. nr. 7.“

Páll S. Pálsson hæstaréttarlögmaður, lögmaður stefnanda, það nú bókað:

„Þetta er rétt hjá Jóni Oddssyni, að það mun engum aðila, að því mér er kunnugt um, hafa verið kunnugt um þessa sérstöku sparisjóðsbók og sögu hennar, nema þeim feðgum, stefnanda og stefnda í þessu máli. Hitt er annað mál, að það er sannfæring mín, að það hefði ekki breytt neinu, frá minni hendi að minnsta kosti, því að það var algjört skilyrði til mín, og það kemur fram í bókuninni á skiptafundinum, að hver greiðsla, sem fram hefði farið, hvort sem það var heldur til Kristjáns eða annarra systkina, að við slægjum striki yfir það og gleymdum því, eingöngu að þessar greiðslur fari fram, það er að segja, að umbj. minn fengi þessar 2.2 millj.“

Lögmennirnir óskuðu bókað, að þeir væru sammála um, að umboðið á dskj. nr. 13 hafi legið fyrir á skiptafundi 18. júlí, sbr.

dskj. nr. 5, og dagsetningin á umboðinu 19. 7. sé misritun, það eigi að vera dagsett þann 18. 7. 1978.

IV.

Fram hefur verið lagður í málinu efnahagsreikningur dánar- og félagsbúsins pr. 6. júlí 1978. Þar er svohljóðandi lið að finna um fyrri greiðslur til barnanna, og eru þær taldar meðal eigna búsins:

Kristján Guðmundsson	kr. 2.852.943
Ragnheiður Guðmundsdóttir	— 2.678.007
Jón Guðmundsson	— 1.993.402
Sigurður Guðmundsson	— 1.511.802

Kr. 9.036.154

Það er óumdeilt, að margnefnd 2ja milljón króna sparisjóðs-innstæða er hér ekki með talin.

V.

Stefndi, Guðmundur Þ. Magnússon, kom fyrir dóminn. Hann er 78 ára gamall, fæddur 26. október 1900. Hann var svo lasburða, að ekki reyndist unnt að yfirheyra hann að neinu gagni. Þó er rétt að geta þess, að er hann var spurður: „Hvers vegna léstu Kristján hafa þessa bók?“, þá svaraði hann:

„Hversvegna? Ja, ég veit það ekki. Svo að hann gæti fengið þessa peninga út, væntanlega, arfinn. Því að hann átti að fá peninga upp í arfinn, fyrst honum lá svona mikið á þeim.“

Spurning: „Ætlaðir þú að láta hann hafa meira?“

Svar: „Nei, það er búið að fara nógu illa með mig.“

VI.

Lögmaður stefnanda reifar málið svo í stefnu:

„Jón Oddsson, hrl., og Páll S. Pálsson, hrl., gengu sameiginlega og í samráði við Birgi Ólafsson, löggiltan endurskoðanda, frá skiptum í dánar- og félagsbúi stefnds og eiginkonu hans, Ragnheiðar Magnúsdóttur, er andaðist 12. des. 1974.

Eftir mikið þras náðist fullt samkomulag, þess efnis að stefndi, sem hafði greitt börnum sínum sumum ýmsar og óvissar upphæðir, sem gjafir eða fyrirframgreiddan arf, skyldi ljúka uppgjöri í eitt skipti fyrir öll, með samkomulagsgreiðslu til hvers barns um sig.

Á skiptafundi hinn 18. júlí sl. var endanlega frá málinu gengið af lögmönnum málsaðilja, sbr. svofellda bókun:

„*Fellur þá í hlut hvers þeirra kr. 2.200.000.-, sem Guðmundur samþykkir að greiða í peningum nú þegar*“, eins og segir orðrétt í fundargerð.

Enn fremur síðar í sömu fundargerð:

„Þá samþykkir Guðmundur einnig, að hvað sem líður fyrri aðstoð við börn sín, þá teljist þau nú skuldlaus við hann hvert um sig.“

Þetta er gert og undirritað af lögmönnum aðilja hinn 18. júlí 1978. Í samræmi við þessa niðurstöðu er undirrituð erfðafjárskýrsla og erfðafjárskattur greiddur af stefnda vegna allra erfingjanna.

Páll S. Pálsson hrl. hafði svofellt umboð frá Kristjáni Guðmundssyni:

„Ég undirritaður, Kristján Guðmundsson, gef Páli S. Pálssyni, hrl., fullt umboð til þess að ljúka einkaskiptum á dánarbúi móður minnar, Ragnheiðar Magnúsdóttur, á þann hátt, að ég fái greiddar kr. 2.200.000.- og teljist skuldlaus við dánarbúið.“

Umboðið er dagsett 19. júlí 1978. Vegna brottfarar Páls sama dag norður í land til skammtímadvalar í sumarleyfi framseldi hann umboðið í fullu trausti til Jóns Oddssonar hrl., sem var umboðsmaður stefnds við skiptin.

Allt gekk samkvæmt áætlun. Útfyllt erfðafjárskýrsla og hver erfingi virtist fá sitt, en þó með einni undantekningu.

Stefnandi, Kristján Guðmundsson, hefur ekki enn fengið sinn skerf, kr. 2.200.000.-, en þess í stað mætt óskiljanlegum undanbrögðum af hálfu stefnds. Bréf um þau efni verða lögð fram við þingfestingu málsins.

Fram hjá því verður aldrei gengið, að stefnandi máls þessa, Kristján Guðmundsson, ætlaði sér aldrei að ganga til samkomulags á þeim grundvelli, að móðurarfur hans væri lítilsvirtur og að engu gerður svo sem virtist í raun á liðnum árum, þar sem faðir hans (stefndi í máli þessu) hyglaði systkinum hans eftir hendinni, en greiddi honum ekkert fyrr en loks á þessu ári (1978), og allt féll nú í ljúfa löð. Var þá slegið striki yfir alla fortíð og látið gott heita, þótt verðgildi fyrirframgreiðslu til sumra barnanna hafi verið margfalt við það, sem nú er.

Það er ómótælanleg staðreynd, að forsendur einkaskiptasamkomulagsins og umboðs stefnanda til lögmanns hans eru hreinlega þær, að hinn 19. júlí 1978 skoðist hverskonar fyrri greiðsl-

ur utan samkomulagsfjárhæðar, kr. 2.200.000.- og henni óháðar.

Það er ekki sársaukalaust, að stefnandi sér sig knúðan til þess að sækja föður sinn til efnda á gerðu samkomulagi.

En þar eð svo virðist vera, að hvorki hann né aðrir nánustu aðstandendur virðast skilja, að hér er um að ræða alvarlega *brigð* á gefnu loforði, þá verður að gera þetta ljóst með dómsorði.“

VII.

Birgir Ólafsson, löggiltur endurskoðandi, kom fyrir dóminn sem vitni.

Hann kvað stefnanda, Kristján Guðmundsson, hafa komið til sín á árinu 1976 með bókhaldsgögn dánar- og félagsbúsins og beðið sig að framkvæma uppgjör á því vegna fyrirhugaðra skipta. Endurskoðandinn kvaðst síðan hafa yfirfarið bókhaldið og m. a. aflað nánari upplýsinga varðandi bankainnstæður. Erfingjar hafi fengið Sigurgeir Guðmundsson iðnskólastjóra til þess að meta fasta fjármuni hússins. Niðurstaða þessa eigna- og skuldauppgjörs hafi orðið 39.451.000 krónur. Samkvæmt því hafði arfahlutur hvers barns orðið 2.630.000 krónur. Börnin hafi vefengt þetta uppgjör. Eftir marga viðræðufundi hafi ekkillinn boðist til að greiða hverju barni 3.500.000 krónur. Erfingjar hafi að lokum viljað samþykkja þetta boð aðrir en stefnandi Kristján. Mörg uppgjör hafi síðan verið gerð, en samkomulag hafi ekki náðst við Kristján og skiptin hafi því dregist. Loks hafi Kristján leitað til Páls S. Pálssonar hæstaréttarlögmanns um lögfræðilega aðstoð og ekkillinn hafi fengið Jón Oddsson hæstaréttarlögmann sér til aðstoðar. Nokkrir fundir hafi verið haldnir með lögmönnum, sá síðasti, sem endurskoðandinn mætti á, hinn 6. júlí 1978. Þá lagði endurskoðandinn fram uppgjör það, dagsett sama dag, sem lagt hefur verið fram í málinu. Þar er nettóeign búsins talin 59.881.086 krónur. Arfahlutur hvers því kr. 3.992.072. Ekki hafi náðst samkomulag á fundinum um þá fjárhæð og ekkillinn þá boðið kr. 5.000.000 til hvers erfingja. Allir erfingjar nema Kristján hafi verið viðstaddir á fundinum og viljað samþykkja þetta boð. Páll S. Pálsson, umboðsmaður Kristjáns, hafi þá á fundinum hringt í umbjóðanda sinn og sagt honum frá boðinu. Kristján hafi hafnað því. Einum eða tveim dögum eftir fundinn hafi Kristján hringt til vitnisins og sagt, að hann ætlaði að koma með gagntilboð, 7—8 milljónir. Eftir það kvaðst endurskoðandinn ekkert hafa fylgst með þessu gagntilboði eða samningum aðilja fyrr en eftir fundinn 18. júlí, en þá var endur-

skoðandinn ekki viðstaddur. Jón Oddsson hafi nokkru eftir fundinn hringt og sagt, að það hefði verið ákveðið að ganga frá þessu með 5 milljón króna greiðslu til hvers erfingja. Í öllum uppgjörum, sem endurskoðandinn gerði, hafi fyrri greiðslur til barnanna verið færðar sem skuldir, þ. e. taldar búinu til eignar, og gengið út frá því, að þær greiddust af arfshlutum, þ. e. kæmu til frádráttar þeim. Endurskoðandinn kvað Jón Oddsson síðan hafa komið til sín með skiptagerðina frá 18. júlí, og eftir henni kvaðst endurskoðandinn síðan hafa samið erfðafjárskýrslu þá, sem afhent var. Þar er arfsgreiðsla til hvers barns talin 2.2 milljónir króna.

Endurskoðandinn kvaðst hafa veitt því athygli, er hann gerði síðasta uppgjörið, að lífeyrir ekkilsins frá síðasta uppgjöri hefði virst óeðlilega hár, sér hefði sýnst, að þar vantaði handbært fé í búíð, svo sem tvær milljónir. Hann kvaðst hafa bent á þetta á fundinum hinn 6. júlí, en engar skýringar komið fram af hálfu ekkilsins. Einnig kvaðst hann hafa sagt Kristjáni frá þessu í samtali því, sem hann átti við hann eftir 6. júlí, Kristján hafi þá sagt eitthvað á þessa leið: „Ja, þarna sérðu, það er ekkert að marka þessi uppgjör.“ Endurskoðandinn kvaðst ekki hafa fengið vitneskju um sparisjóðsbókina í Iðnaðarbankanum og að hún væri í höndum Kristjáns, fyrr en Jón Oddsson hafi sagt sér frá henni, eftir að gengið hafði verið frá erfðafjárskýrslunni.

VIII.

Við úrlausn máls þessa skipta eftirtalin atriði einkum máli:

1. Það kemur skýrt fram í framburði stefnanda, Kristjáns, hér fyrir dómi, að hann veitti margnefndri sparisjóðsbók viðtöku sem greiðslu upp í arfahlut (sem hann raunar ætlaðist til, að yrði að eftirgefnum skuldum meðtöldum, um kr. 7 milljónir). Hann hefur ekki haldið því fram, að hann hafi fengið innstæðuféð á bókinni að láni eða sem neins konar „fyrri aðstoð“, heldur þvert á móti lagt til grundvallar, að afhending innstæðufjárins hafi verið liður í hinu endanlega arfsuppgjöri.
2. Það kemur beinlínis fram í framburði stefnanda, að hann telur, að ástæðan fyrir því, að faðir hans dró tilboð sitt (sem raunar er ósannað, að nokkurn tíma hafi verið sett fram) til baka, hafi verið sú, að meðerfingjar hans og systkin hafi verið mótfallin þeirri tveggja milljón króna aukagreiðslu, sem stefnandi virðist telja, að í tilboðinu hafi falist. Þau hafi ekki

viljað samþykkja hana. Þau voru jafnt sem stefnandi aðiljar að skiptunum, og einkaskiptameðferð verður ekki lokið nema með fullu samkomulagi og samþykki allra erfingja.

3. Efnahagsreikningur dánar- og félagsbúsins pr. 6. júlí 1978 virðist hafa verið notaður sem helsta heimildargagnið til hliðsjónar við samninga erfingja um skiptin. Þar er umrædd 2ja millj. króna sparisjóðsinnstæða ekki talin með í þeirri fjárhæð, kr. 2.852.943, sem stefnanda er þar talin til skuldar eða hann talinn hafa fengið.
4. Það kemur fram í bókaðri yfirlýsingu lögmanna þeirra, sem um skiptauppgjörið fjölluðu fyrir hönd erfingja, að þeim var með öllu ókunnugt um, að afhending á nefndu innstæðufé hefði átt sér stað, þegar þeir gengu frá umræddri skiptagerð. Eftir því voru umboðsmennirnir ekki að semja um, að eftirgjöf á umræddu innstæðufé væri liður í skiptauppgjöri, og því síður að semja um, að innstæðuféð skyldi vera viðbótargreiðsla til erfingjans Kristjáns.
5. Í erfðafjárskýrslu er arfshlutur stefnanda, Kristjáns, talinn kr. 2.200.000, en ekki 4.200.000. Þetta tekur af allan vafa um skilning á skiptagerðinni, enda hefur því ekki verið haldið fram, að aðiljar hafi ætlað sér og beinlínis samið um að svíkja tvær milljónir króna undan erfðafjárskatti, svo sem væri, ef skiptagerðin væri skilin þannig, að samanlögð greiðsla til erfingjans Kristjáns ætti að vera kr. 4.2 milljónir.

Þegar þannig framangreind atriði svo og öll málsatvik eru virt, þá verður ekki á það fallist með stefnanda, að unnt sé að telja umrædda greiðslu til þeirrar fyrri aðstoðar stefnda við börn sín, sem ekki átti að koma til frádráttar arfshlutum. Þvert á móti er fram komið, að umrætt innstæðufé var afhent sem hluti af arfsuppgjöri við skiptalokin og verður því að teljast hluti af peningagreiðslu þeirri, kr. 2.200.000, er ekillinn skuldbatt sig til að greiða.

Samkvæmt framansögðu ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Már Pétursson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Guðmundur Þ. Magnússon, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Kristjáns Guðmundssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.